בואו ונצא לקראת כלה מלכתא ואמרי לה לקראת שבת כלה מלכתא רבי ינאי מתעטף וקאי ואמר בואי כלה בואי כלה:

מתני׳ המבקע (א)* ברה"ר והזיק ברה"י, ברה"י והזיק ברה"ר, ברה"י והזיק ברה"י אחר חייב:

גמ׳ וצריכא דאי תנא המבקע ברה"י והזיק ברה"ר משום דשכיחי רבים אבל מרה"ר לרה"י דלא שכיחי רבים אימא לא, ואי תנא מרה"ר לרה"י משום דמעיקרא שלא ברשות עביד אבל מרשות היחיד לרה"ר דברשות עביד אימא לא, ואי תנא הנך תרתי הא משום דשכיחי רבים והא משום דשלא ברשות אבל מרה"י לרה"י אחר דלא שכיחי רבים ומעיקרא ברשות אימא לא, צריכא:

ת"ר הנכנס לחנותו של נגר שלא ברשות ונתזה בקעת וטפחה על פניו ומת פטור ואם נכנס ברשות חייב מאי חייב א"ר יוסי בר חנינא חייב בד' דברים ופטור מגלות לפי שאין דומה ליער, יער: זה לרשותו נכנס, וזה לרשותו נכנס, זה לרשות חבירו נכנס אמר (ג) רבא ק"ו ומה יער זה לדעתו נכנס וזה לדעתו נכנס נעשה כמי שנכנס לדעת חבירו וגולה, זה שלדעת חבירו נכנס לא כל שכן אלא אמר רבא מאי פטור מגלות דלא סגי ליה בגלות והיינו טעמא דרבי יוסי בר חנינא משום דהוי ליה שוגג קרוב למזיד מתיב רבא *הוסיף לו רצועה אחת ומת הרי זה גולה על ידו והא הכא דשוגג קרוב למזיד הוא דאיבעי אסוקי אדעתיה דמייתי אינשי בחדא רצועה וקתני הרי זה גולה? אמר רב שימי מנהרדעא דטעי במנינא, *טפח ליה רבא בסנדליה אמר ליה אטו הוא מני והתניא *גדול שבדיינין קורא והשני מונה והשלישי אומר הכהו אלא אמר רב שימי מנהרדעא דטעה דיינא גופיה. מיתיבי *הזורק את האבן לרה"ר והרג הרי זה גולה והא הכא דשוגג קרוב למזיד הוא דאיבעי ליה אסוקי אדעתיה דברה"ר שכיחי אינשי וקתני הרי זה גולה? *אמר רב שמואל בר יצחק בסותר את כותלו, איבעי ליה עיוני? בסותר בלילה, בלילה נמי איבעי ליה עיוני? בסותר את כותלו ביום לאשפה, האי אשפה ה"ד: אי דשכיחי רבים מזיד הוא, ואי לא שכיחי רבים אנוס הוא? אמר רב פפא [לא צריכא אלא] באשפה העשויה להפנות בלילה ואינה עשויה להפנות ביום ואיכא דמיקרי ויתיב: מזיד לא הוי דהא אינה עשויה להפנות ביום, אנוס נמי לא הוי דהא איכא דמיקרי ויתיב, רב פפא משמיה דרבא מתני לה ארישא הנכנס לחנותו של נגר שלא ברשות ונתזה לו בקעת וטפחה לו על פניו ומת פטור אמר רבי יוסי בר חנינא חייב בארבעה דברים ופטור מגלות מאן דמתני לה אסיפא כ"ש ארישא, ומאן דמתני לה ארישא, אבל אסיפא כיון דברשות, חייב גלות, ומי חייב גלות והתניא הנכנס לחנותו של נפח ונתזה ניצוצות וטפחה לו על פניו ומת פטור, ואפילו נכנס ברשות? הכא במאי עסקינן בשוליא דנפחי, שוליא דנפחי למקטלא קאי? כשרבו מסרהב בו לצאת ואינו יוצא, ומשום דרבו מסרהב בו לצאת למיקטליה קאי? כסבור יצא, אי הכי אחר נמי?

אחר

בואו ונצא. כאדם המקבל פני מלך: **מתני׳ המבקע.** עצים: **ברשות היחיד.** שלו: **והזיק ברשות היחיד אחר.** של אחרים: **של אחרים חייב:** **גמ׳ דשכיחי רבים.** והוה ליה לעיוני: **דלא שכיחי רבים.** במקום הנזק: **פטור.** מגלות: **חייב בד' דברים.** אם לא מת אלא הוזק נותן לו נזק צער ורפוי ושבת דהוה ליה פושע אבל בושת לא דאינו חייב על הבושת עד שיתכוין ורישא דשלא ברשות פטור מד' דברים דליכא פשיעה אבל אנזק חייב כדקיימא לן פצע תחת פצע לחייב על האונס כרצון: **לדעתו.** שלא נטל רשות מחבירו: **קרוב למזיד.** דאיבעי ליה לעיוני: **הוסיף לו.** שליח ב"ד למי שחייב מלקות: **רצועה אחת.** יותר על מה שאמדוהו ב"ד שיכול לקבל ומת גולה על ידו: (ג) **טפח רבא.** לרב שימי: **בסנדליה.** דרב שימי הכהו על סנדלו ל"א בעט בסנדלו לרב שימי: **אטו הוא.** השליח מני: **קורא.** והפלא ה' את מכותך וגו' (דברים כח): ה"ג בסותר את כותלו ביום לאשפה: **להפנות.** בני אדם נפנין בה לנקביהם: **מתני לה.** לדר"י בר חנינא: **חייב בד' דברים.** דהתם נמי פושע הוא כיון דחזייה דעייל איבעי ליה לעיוני: **מאן דמתני לה אסיפא.** פטור מגלות שאינו דומה ליער כ"ש ארישא: **בשוליא דנפחי.** תלמידו של אותו נפח: **מסרהב.** מפציר בו לצאת:

אחר

ונתזה בקעת וטפחה לו בפניו. לא גרסינן ומת דהא מוקי לה לענין ארבעה דברים: **זה** שלדעת חבירו נכנס. משמע דאיירי כשראהו נכנס וא"ת בשלא ברשות אמאי פטור כיון שראהו שנכנס הא אמרינן בפ' הפרה (לקמן מח: ושם ד"ה ניזקו) הנכנס לחצר בעל הבית שלא ברשות דאפי' בעל הבית הזיקו חייב אי הוה ידע ביה ואפילו שלא בכוונה דומיא דלא הוה ידע דפטור התם וי"ל הא דקתני רישא פטור היינו מד' דברים אבל נזק חייב וכן פי' בקונטרס א"נ כולה ברייתא בשלא ראהו מ"מ חשיב לדעת חבירו שהיה לו לידע שלא על חנם שאל ממנו רשות אלא משום שרוצה ליכנס: **דלא** סגי ליה בגלות. וא"ת והא תנן באלו הן הגולין (מכות ח.) הזורק אבן לחצרו והרג אם יש לו רשות לניזק ליכנס לשם גולה ואם לאו אינו גולה ואמאי גולה כשנכנס ברשות וי"ל דהתם מיירי כגון שיש לו דרך בתוכו או במכר או במתנה או בשאלה או בשכירות שאין בעל החצר יכול לעכב עליו אבל הכא מיירי באדם ששואל רשות ליכנס לפי שעה דיודע הוא שיכנס לאלתר כיון ששאל ממנו רשות להכי הוי קרוב למזיד: **מיתיבי** הזורק אבן לרה"ר והא הכא דשוגג קרוב למזיד. בריש אלו הן הגולין (מכות דף ז:) דריש בשגגה פרט למזיד ומוקי לה באומר מותר וקרי ליה מזיד משום דאומר מותר קרוב למזיד והא דלא מייתי הך משנה התם דלא משמע ליה לדמויי האי קרוב למזיד להאי אבל ההוא דלעיל לא הוי קרוב למזיד טפי מהאי והא דפריך בגמ' אהך משנה במכות והא מזיד הוא ומשני בסותר כותלו וכולה סוגיא כדהכא סמיך אהא דפטרינן הכא קרוב למזיד ולא אתיא ההיא סוגיא כמאן דמתני דר' יוסי בר חנינא ארישא: **חייב** בארבעה דברים. פי' בקונטרס כיון דחזייה דעייל איבעי ליה לעיוני וקשה לריב"א דאם ראה היה לו להתחייב גלות אע"ג דלא נתן לו רשות ליכנס מידי דהוה אמסרהב בו לצאת גבי נפח בסמוך דחייב גלות אאחר דלא הוי שוליא דנגרי ואע"פ שנכנס ברשות כיון שעתה מסרהב בו לצאת הוי כשלא ברשות וי"ל דשאני התם כיון שתחילת כניסתו ברשות לפיכך באחר יש לו לחוש שמא לא יצא ודמי טפי ליער כי בוטח הוא שלא למהר לצאת כיון שנתן לו רשות ליכנס והיה לו לנפח לעיין אם יצא אם לאו אבל הכא שתחילת כניסתו שלא ברשות אין לו לחוש כל כך ולא דמי ליער והביא ראיה מירושלמי דגר' א"ר יוסי בר חנינא היה עומד ומבקע עצים בחצירו ונכנס פועל לתבוע שכרו ונתזה בקעת והזיקו חייב ואם מת אינו גולה לפי שאין דומה ליער והתניא רבי חייא פטור נימא דלא פליג דהא דאמר ר' יוסי בר חנינא כשראהו ומה דתני ר' חייא בשלא ראהו הרי משמע אפי' דראהו פטור מגלות כיון דנכנס שלא ברשות אע"ג דמסרהב בו לצאת מחייבינן גבי נפח היכא דנכנס ברשות וכי דחי בירושלמי ומוקי דר' חנינא כשאומר לו הכנס ודאי צריך להעמידה כשלא ראהו דלא תקשה דנפח על מה שהוא פטור מגלות: **מאן** דמתני לה אסיפא כ"ש ארישא. משמע דיותר הרישא קרובה לאונס ממה שהסיפא קרובה למזיד ותימה אי מטעם אונס פטור מגלות כ"ש שהיה לו ליפטר מארבעה דברים כדמוכח לעיל בסוף פרק שני (דף כו:) בהכיר בה ושכחה דפטור מארבעה דברים וחייב גלות וי"ל דלאו מטעם אונס פטר ליה הכא אלא לפי שאין דומה ליער כשנכנס שלא ברשות והא דקאמר כל שכן ארישא משום דדמי סיפא טפי ליער מרישא וכן פירש בקונטרס:

והוליא

רבינו חננאל

וקאי ואמר בואי כלה בואי כלה: **מתני׳** המבקע ברשות היחיד והזיק ברשות הרבים כו'. הני תלתא בבי דקתני במתני' לא שמעינן חדא מגוחברתה אלא כולהו צריכן למיתנינהו בהדיא. ת"ר הנכנס לחנות של נגר שלא ברשות ונתזה בקעת וטפחה לו על פניו פטור. ואם נכנס ברשות חייב' מאי חייב דקתני אמר ר' יוסי בר' חנינא חייב בד' דברים דקי"ל אדם מועד לעולם א)ומתכוין לנגרותו חייב חוץ מן הבושת דבעינן עד שיהא מתכוין לו לבייש או אפילו להזיק. ופטור דקתני פטור מגלות ופירש רבה דלא סגי ליה בגלות משום דהוא שוגג קרוב למזיד. ומותיב רבה הא דתנן בפ' אלו הן הלוקין הוסיף לו רצועה אחת ומת הרי זה גולה והא הכא שוגג קרוב למזיד הוא דאיבעי ליה אסוקי אדעתיה דמית איניש בחדא רצועה. ופרקינן כגון דטעה הדיין במניינא. ת"ש הזורק אבן לרשות הרבים והרג הרי זה גולה והא הכא שוגג קרוב למזיד הוא ופרקי' האי זורק אבן בסותר כותלו לאשפה שאין דרך בני אדם ליפנות בה ביום אלא מעט ודרכה ליפנות בה בלילה וזה סותר כותלו וזרק אבן לאשפה והיה שם אדם עושה צרכיו והכהו האבן ומת מזיד לא הוי דאינה עשויה ליפנות בה ביום אנוס לא הוי דהאיכא דמקרי ויתיב: רב פפא הא דר' יוסי בר' חנינא מתני לה ארישא הנכנס לחנותו של נגר כו' ומחייב גלות והתנן הנכנס לחנותו של נפח ונתזו ניצוצות וטפחו לו על פניו ומת פטור ואפי' נכנס ברשות ופרקי' זה שנכנס וטפחו לו ניצוצות ומת בשולייא ב)דנגרי וכשרבו מסרהב בו לצאת מחנותו וכסבר שיצא ומשום דאית ליה אימתא עליה אע"ג דאמר ליה ג) לא הוה ליה אסוקי אדעתיה דלמא לא נפק. רב זביד מתני אהא ומצא פרש למטציא עצמו מכאן א"ר אלעזר בן יעקב משיצתה אבן מידו הוציא הלה את ראשו וקיבלה פטור מגלות וחייב בד' דברים מאן דמתני אהא חייב בד' דברים כל שכן אקמייתא דוראי חייב ומאן דמתני לה אקמייתא אבל אהא פטורין לגמרי מד' דברים וחייב בנזק וכדרבא דאמר בסוף פ' כיצד [illegible] אבן מונחת לו בחיקו ולא הכיר בה מעולם ועמד ונפלה לענין נזקין חייב לענין ד' דברים פטור ואפי' אנוס חייב בנזק הכין דאמור רבנן בהדיא פצע תחת פצע לחייב על השוגג כמזיד ועל האונס כרצון

ת"ד

א) אולי צ"ל ואפילו באינו מכוין להזיקו חייב. ב) ס"א דנפחי. ג) נראה דצ"ל אע"ג דאמר לא מ"מ לא הוי ליה לאסוקי אדעתיה וכו'.

עין משפט נר מצוה

נט א ב מיי' פ"ל מהל' שבת הל' ב סמג עשין ל טוש"ע א"ח סי' רסב סעיף ג:
ס ג מיי' פ"א מהל' חובל ומזיק הלכה יז סמג עשין ע טוש"ע ח"מ סי' תכא סעיף ט:
סא ד מיי' פט"ז מהל' סנהדרין הלכה יב סמג לאוין קלט:
סב ה מיי' שם הל' יא סמג שם:
סג ו ז ח ט מיי' פ"ו מהלכות רוצח הל' ו:
סד י כ מיי' שם הל' ז:
סה ל מ מיי' פ"א מהל' חובל ומזיק הל' יז ועי' מ"מ סמג עשין ע טוש"ע ח"מ סי' תכא ס"ט:
סו נ ס מיי' פ"ז מהל' רוצח ושמירת נפש הלכה יא סמג עשין עה:

מסורת הש"ס

[במשנה שבמשניות איתא להיפך בתחלה המבקע ברה"י ואח"כ המבקע בר"ה וכזה מובן סדר הצריכותא בגמרא]

מכות כב:

[מו"ק כה. ב"ב לג.]

מכות כג.

כריתות יא:

מכות ח:

ג"ז שם

◆

הגהות הב"ח

(א) במשנה המבקע ברה"י והזיק ברה"ר ברה"ר והזיק ברה"י: (ב) גמ' אמר רבה ק"ו ומה יער: (ג) רש"י ד"ה טפח וד"ה בסנדליה סד"א:

* ברכות 6: — "לעולם ישתדל אדם לרוץ לקראת מלכי ישראל..."

נושא
מצוה ברשות אחד והנזק ברשות אחר

* גו' והוי קרוב לאונס